

ASARLAR TAHLILINI QIYOSLASH METODI ORQALI TUSHUNTIRISH

Xoliqov Farrux Abduraxim o'g'li

Samarqand davlat pedagogika instituti magistranti

Annotatsiya. Ushbu maqola qiyoslash metodining adabiy asarlar tahlilida qo'llanilishi, uning nazariy asoslari va amaliy yondashuvlari haqida tushuncha beradi. Maqolada qiyoslash metodining mazmuni, uning adabiyotshunoslikdagi o'rni va asosiy tamoyillari ko'rib chiqilgan. Metodning mohiyati sifatida ikki yoki undan ortiq asarning o'zaro o'xshashlik va farqli jihatlarini aniqlash, ularni madaniy, tarixiy va badiiy kontekstda tahlil qilish belgilangan. Shuningdek, maqolada bu metod yordamida Sharq va G'arb adabiyoti, janrlar, mavzular va qahramonlarning badiiy talqinini chog'ishtirish yo'llari yoritilgan.

Kalit so'zlar: qiyosiy-tarixiy metod, qiyosiy-chog'ishtirish, adabiyotshunoslik, badiiy tahlil, Sharq va G'arb adabiyoti.

РАЗЪЯСНЕНИЕ АНАЛИЗА ПРОИЗВЕДЕНИЙ ЧЕРЕЗ МЕТОД СРАВНЕНИЯ

Холиков Фаррух Абдурахимович

магистрант Самаркандского государственного педагогического института

Аннотация. Данная статья дает представление о применении сравнительного метода в анализе литературных произведений, его теоретических основах и практических подходах. В статье рассматриваются содержание сравнительного метода, его роль в литературоведении и основные принципы. Суть метода определена как выявление сходств и различий между двумя или более произведениями, их анализ в культурном, историческом и художественном контекстах. Также в статье освещаются пути сопоставления художественной интерпретации восточной и западной литературы, жанров, тем и героев с помощью данного метода.

Ключевые слова: сравнительно-сопоставительный анализ, литературоведение, художественный анализ, восточная и западная литература.

EXPLAINING THE ANALYSIS OF LITERARY WORKS THROUGH THE COMPARATIVE METHOD

Kholiqov Farrukh Abdurakhimovich

Master's student at Samarkand State Pedagogical Institute

***Abstract.** This article provides insights into the application of the comparative method in the analysis of literary works, its theoretical foundations, and practical approaches. The article examines the content of the comparative method, its role in literary studies, and its core principles. The essence of the method is defined as identifying similarities and differences between two or more works and analyzing them within cultural, historical, and artistic contexts. Furthermore, the article highlights ways of comparing the artistic interpretation of Eastern and Western literature, genres, themes, and characters using this method.*

***Keywords:** comparative-historical method, comparative-contrastive analysis, literary studies, artistic analysis, Eastern and Western literature.*

Kirish. Qiyosiy metod – adabiyotshunoslikdagi keng qo‘llaniladigan usullardan biri bo‘lib, uning asosida asarlarni bir-biriga taqqoslash orqali ularning umumiy va o‘ziga xos jihatlarini aniqlash yotadi. Bu metodning asosiy tamoyillari quyidagilardan iborat (1,291):

O‘xshashlik va farqlarni aniqlash: Asarlarning mavzusi, syujeti, qahramonlari, til va uslubidagi umumiylik va farqlar tahlil qilinadi.

Tarixiy-madaniy kontekst: Asarlarning yozilgan davri, ijtimoiy sharoiti va muallifning badiiy qarashlari tahlil qilinadi.

Badiiy o‘zaro ta’sir: Turli adabiyotlar o‘rtasidagi badiiy ta’sir va ularning bir-biriga bog‘liqligi aniqlanadi.

Maqsadli yo'nalish: Qiyosiy tahlilni maqsadli ravishda olib borish uchun nazariy yondashuvlardan foydalaniladi. Bu, masalan, g'oyaviy mazmun yoki janr xususiyatlarini chuqur o'rganishni o'z ichiga oladi.

Asarlar tahlilini qiyoslash-tadqiqiy metodi orqali tushuntirish – bu adabiy asarlarni o'zaro taqqoslash va tadqiq qilish jarayonida ularning mavzusi, g'oyasi, qahramonlari, badiiy vositalari, dramatik yondashuvi va ijtimoiy-tarixiy ahamiyatini o'rganishga asoslangan usuldir. Ushbu metodning maqsadi asarlarning o'xshashliklarini va farqlarini aniqlab, ular orqali chuqur xulosalar chiqarish va adabiy jarayonlarni yaxshiroq tushunishdan iborat.

Dramatik asarlarni qiyosiy tahlil qilishda quyidagi bosqichlarni amalga oshirish maqsadga muvofiq:

Tanlangan asarlarni o'rganish. Qiyosiy tahlil uchun bir-biriga qiyoslash mumkin bo'lgan ikki yoki undan ortiq dramatik asar tanlanadi. Masalan, "Otello" (Uilyam Shekspir) va "Farhod va Shirin" (Alisher Navoiy) kabi asarlar orqali sevgi va fojia mavzusi o'rganilishi mumkin. Bu jarayonda har bir asarning konteksti va madaniy asoslari hisobga olinadi.

Syujet va konfliktlarni tahlil qilish. Dramatik asarlar syujeti va ulardagi asosiy konfliktlarni qiyoslash orqali asarlarning mavzusi va asosiy g'oyasi o'rtasidagi bog'liqlik aniqlanadi. Masalan, "Otello" va "Farhod va Shirin"da sevgi va xiyonat mavzusi turli nuqtai nazardan yoritilgan. Shekspirning asarida Otello rashk tufayli halokatga uchrasa, Navoiyning qahramoni sevgisida mardonavor sobit qoladi.

Qahramonlar obrazlarini qiyoslash. Asarlar qahramonlarining xarakteri, maqsadi va harakatlarini taqqoslash orqali ularning o'xshashlik va farqlari aniqlanadi. Masalan, Otello obrazining rashk va shubha orqali halokatga uchrashini Farhodning o'z sevgisi uchun kurashga tayyorligi bilan solishtirish mumkin. Ushbu jarayonda har bir qahramonning ijtimoiy va psixologik xususiyatlariga alohida e'tibor qaratiladi.

Til va uslubiy xususiyatlarni o'rganish. Dramatik asarlarning badiiy til va uslubi muallifning mahoratini aks ettiradi. Qiyosiy tahlil davomida mualliflar tomonidan qo'llanilgan tasviriy vositalar, dialoglar va dramatik konfliktlarning ifoda

uslublari o'rganiladi. Masalan, Navoiyning lirik-falsafiy ohanglari Shekspirning realist dramatik ifodalaridan farq qilishi mumkin.

Tarixiy va madaniy asoslarni tahlil qilish. Har bir asarning yaratilgan davri va ijtimoiy sharoitlari muallifning mavzu va g'oyaviy qarashlariga ta'sir ko'rsatadi. Qiyosiy tahlil davomida tarixiy asoslarni yoritish orqali dramatik asarlardagi badiiy yondashuvlarning o'ziga xosligi ochib beriladi.

Qiyosiy-tadqiqiy metod asosida dramatik asarlarni tahlil qilish jarayonida quyidagi natijalar qayd etiladi:

1. **Mavzu va syujetlar bog'liqligi:** Asarlardagi mavzular va syujetlar o'rtasidagi tarixiy va madaniy bog'liqliklar aniqlanadi.

2. **Madaniy xususiyatlar:** Dramatik konfliktlarning turli madaniyatlarda qanday tasvirlanganligi ko'rsatiladi.

3. **Qahramonlar va xarakterlar:** Qahramonlar xarakterining o'ziga xos jihatlari va ularning jamiyatdagi o'rniga oid xulosalar chiqariladi.

4. **Til va uslub:** Badiiy til va uslubiy xususiyatlarning o'xshashlik va farqlari ochib beriladi.

5. **G'oyaviy mazmun:** Dramatik asarlarda ilgari surilgan asosiy g'oyalar va ularning zamonaviy talqini aniqlanadi.

Qiyosiy-tarixiy metod asosan adabiyotshunoslik va tarixshunoslikda keng qo'llaniladigan ilmiy yondashuv bo'lib, u bir necha adabiy asarlarni yoki adabiy jarayonlarni tarixiy kontekstda qiyoslashni nazarda tutadi. Bu metod yordamida o'rganilayotgan asar yoki adabiy hodisaning:

- Tarixiy sharoiti (yaratilgan davrning siyosiy, iqtisodiy, madaniy xususiyatlari),
- Ijtimoiy omillari (jamiyatda bo'lgan muammolar, ularning adabiyotga ta'siri),
- Evolyutsiyasi (asar yoki hodisaning rivojlanishi va o'zgarishi) o'rganiladi.

Misol: Alisher Navoiyning *“Farhod va Shirin”* dostoni va Nizomiy Ganjaviyning *“Xusrav va Shirin”* asari qiyosiy-tarixiy metod yordamida o'rganilganda, Sharqning mumtoz adabiyotida *ishqiy dostonnoma* janri evolyutsiyasi va bu asarlardagi tarixiy-siyosiy ma'no yoritiladi.

Shakespearening *“Hamlet”* asari va Sophoclesning *“Shoh Edip”* tragediyasi qiyosiy-tarixiy nuqtai nazardan ko‘rilganda, har ikki asarning antik va yangi davr dramaturgiyasidagi o‘rnini aniqlash imkoniyati tug‘iladi.

Qiyosiy-chog‘ishtirish metod. Qiyosiy-chog‘ishtirish metod esa ikki yoki undan ortiq asarni yoki hodisani o‘zaro qiyoslash orqali o‘xshashlik va farqlarni aniqlashni nazarda tutadi. Bu metodda asarlar nafaqat tarixiy kontekstda, balki ularning badiiy-uslubiy xususiyatlari, qahramonlari, mavzulari va g‘oyaviy mazmuni bevosita chog‘ishtiriladi (2,185).

Metodning asosiy xususiyatlari:

1. Bevosita qiyoslash: Asarlar o‘rtasidagi o‘xshash va farqli jihatlar o‘rganiladi.
2. Badiiy tahlilga e‘tibor: Qahramonlarning ichki dunyosi, asar uslubi va obrazlarning talqini tahlil qilinadi.
3. Ijodiy uslublarni chog‘ishtirish: Mualliflarning uslublari va ular tomonidan qo‘llanilgan badiiy vositalar solishtiriladi.

Misol: Fyodor Dostoevskiyning *“Jinoyat va jazo”* romani bilan Albert Camusning *“Begona”* asarini qiyosiy-chog‘ishtirish metodida tahlil qilar ekanmiz, ikkala asarda insonning axloqiy tanlovi va yolg‘izligi mavzusi o‘ziga xos badiiy uslubda talqin etilgani aniqlanadi.

Qiyoslash-tadqiqiy metodini qo‘llash uchun mavzuga mos asarlar tanlashda, asarlarning o‘zaro taqqoslanadigan jihatlari va ilmiy tahlil qilish imkoniyatlarini e‘tiborga olish lozim. Mavzuga mos asarlar quyidagilar bo‘lishi mumkin:

“Alisher Navoiy va Zahiriddin Muhammad Bobur”

Tematik qiyoslash: Alisher Navoiy va Zahiriddin Muhammad Bobur o‘z asarlarida ko‘plab o‘xshash mavzularni qamrab oladilar. Navoiy asarlarida insoniyatning axloqiy va ma'naviy muammolari, diniy va falsafiy qarashlar ustuvor bo‘lsa, Bobur o‘zining *“Boburnoma”* asarida siyosiy kurash, tarixiy jarayonlar va shaxsiy tajribalar haqida so‘zlaydi.

Uslubiy qiyoslash: Navoiy o‘zining she'riy asarlarida turli poetik uslublarni (masalan, gazel, ruboiy) ishlatgan bo‘lsa, Bobur asarlarida tarixiy, biografik va tafakkuriy uslublar ko‘proq namoyon bo‘ladi. Ikkala asar ham turli janrlarni o‘z ichiga

olsa-da, Navoiyning she'riyatdagi idealizmi, Boburning esa realistik tasvirlari birbiridan farq qiladi.

Madaniy va tarixiy kontekst: Navoiy va Bobur turli davr va hududlarda yashashgan bo'lib, ularning asarlari o'z davrining siyosiy-iqtisodiy sharoitlarini aks ettiradi. Navoiy Temuriylar saltanatining madaniy poytaxtida faoliyat yuritgan, Bobur esa Hindistonda hukmronlik qilgan.

“Mirzo Ulug‘bek va Ibn Sino”

Ilmiy qarashlar: Mirzo Ulug‘bekning astronomik tadqiqotlari va Ibn Sinoning falsafiy va tibbiy asarlari ikki shaxsning ilmiy merosidagi asosiy farqlarni ko'rsatadi. Ulug‘bek ilm-fan va astronomiyaga katta hissa qo'shgan bo'lsa, Ibn Sino shifobaxshlik va falsafiy tafakkur sohalariga ko'proq e'tibor bergan.

Metodologik yondashuv: Ulug‘bekning ilmiy ishlarida tajriba va matematik hisob-kitoblarga asoslangan yondashuv ko'proq ustuvor bo'lsa, Ibn Sinoning falsafasi ko'proq logika va nazariy tafakkurga asoslangan.

Ta'sir va meros: Ulug‘bekning astronomik jadvali o'z zamonasi ilm-fanini rivojlantirishda katta rol o'ynagan, Ibn Sino esa nafaqat Sharqda, balki G'arbda ham falsafiy va tibbiy ilmga katta ta'sir ko'rsatgan.

“Mahmud Koshg‘ariy va Zahiriddin Muhammad Bobur”

Leksik va lingvistik tahlil: Koshg‘ariy “Devon ul-lug‘at-it-turk” asarida turkiy tillarning lug‘aviy boyligini tasvirlagan, Bobur esa o'z asarlarida turkiy, fors va oz miqdordagi arab tillaridan foydalangan. Koshg‘ariy turkiy tilning asosiy lug‘aviy manbalarini taqdim etgan bo'lsa, Bobur esa o'zining yozuvida ko'plab madaniyatlarni aks ettirgan.

Yozuv va tarixiy manbalar: Koshg‘ariy asari turkiy tilning to'liq lug‘aviy atlasini yaratishga qaratilgan, Bobur esa “Boburnoma” asarida tarixiy voqealarni o'zining shaxsiy nuqtai nazaridan tasvirlaydi.

“A.Navoiyning “Xamsa” va Fuzulining asarlari”

Shaxsiy dunyoqarash: Alisher Navoiy va Fuzuli o'z asarlarida inson qalbining go'zalligi va nozikligini tasvirlashgan. Navoiy o'zining “Xamsa” asarida adabiy va

diniy g'oyalarni ifodalagan, Fuzuli esa "Layli va Majnun" kabi asar orqali insonning ichki kechinmalarini, muhabbat va dardni aks ettirgan.

Emotsional va estetik yondashuv: Navoiyda she'riy asarlarda diniy tasavvuf va ma'rifat g'oyalari ustuvor bo'lsa, Fuzuli o'zining romantik va lirik asarlarida insonning ichki dunyosiga chuqurroq kirib boradi.

"Xorazmshohlar davlati va Temuriylar"

Siyosiy tarixiy tahlil: Xorazmshohlar davlati va Temuriylar hukmdorliklari o'zaro raqobat va yirik siyosiy kurashlarni aks ettiradi. Xorazmshohlar o'zining mustaqil siyosatini olib borgan bo'lsa, Temuriylar esa katta imperiyani shakllantirib, uning mustahkamligini ta'minlashga harakat qilgan.

Madaniyat va ilm: Xorazmshohlar davlati o'zining ilmiy va madaniy hayoti bilan mashhur bo'lsa, Temuriylar imoniy va madaniy yuksalish jarayonlarida yirik meros qoldirganlar. Temuriylar davrida Samarqand va Buxoro ilm-fan va madaniyat markazlariga aylangan.

Bu tahlil orqali, har bir asar o'zining ijtimoiy, madaniy va tarixiy kontekstini va ilmiy merosini o'z ichiga oladi. Qiyoslash-tadqiqiy metod bu asarlarni chuqurroq tahlil qilish, ularning o'xshashliklarini va farqlarini aniqlashga imkon beradi, shuningdek, ularning umumiy madaniy va ilmiy ta'sirini o'rganishga yordam beradi.

Jahon adabiyotidan asarni **qiyoslash-tadqiqiy metod** orqali tahlil qilishda, har bir asarni o'zining madaniy, tarixiy, va adabiy kontekstida chuqurroq ko'rib chiqish mumkin. Quyidagi asarlarni solishtirish orqali ularning o'xshashliklari va farqlarini aniqlash, shuningdek, ularning adabiy merosi va ta'sirini yoritish mumkin:

William Shakespeare – "Hamlet" va Johann Wolfgang von Goethe – "Faust"

Tematik qiyoslash: Hamlet va Faust asarlari asosan inson ruhining ichki kurashlari, ma'naviy izlanishlar va qayg'ular haqida. Hamletda asosiy tema intiqom va moral qarorlar bo'lsa, Faustda esa bilim va maqsadga erishish istagi kiritilgan. Ikkalasi ham insonning o'z-o'zini anglash yo'lidagi qiyinchiliklarini yoritadi.

Uslubiy qiyoslash: Shakespeare asarida dramani, teatrni, dialogni va monologni chuqur ishlatgan bo'lsa, Goethe "Faust"da ko'proq filosofik tafakkur va allegoriyalarni

qo'llaydi. Shakespearenig dramalarida ehtiros va drama boshqaruvchi o'rinda bo'lsa, Goethe asarida yozuvchi o'z fikrlarini ilgari surish uchun harakterli va fantastik elementlarni kiritadi.

Maqsad va ta'sir: Shakespearenig "Hamlet" asari tarixiy va ijtimoiy kontekstda inson ruhiyatiga chuqurroq qarashni taqdim etsa, Goethe "Faust" asari bilim va bilimga bo'lgan intilishning yozuvchi tomonidan taqdim etilgan idealizmini aks ettiradi.

Fyodor Dostoevsky – "Jinoyat va Jazo" va Leo Tolstoy – "Anna Karenina"

Axloqiy va ijtimoiy qiyoslash: Dostoevskynig "Jinoyat va Jazo" asari insonning axloqiy tanazzulini va ruhiy qarorlarni tahlil qilsa, Tolstoyning "Anna Karenina" asari ijtimoiy va axloqiy ixtiloflarni, odamlar o'rtasidagi aloqalarni yoritadi. Dostoevsky qahramoni jinoyat va jazoni o'z-o'zini tanqidiy tahlil qilishda ko'radi, Tolstoy esa ijtimoiy adolatsizlik va tuzumsiz nikohni aks ettiradi.

Uslubiy qiyoslash: Dostoevsky asarida psixologik tahlil va chuqur ichki kechinmalarni ko'rsatgan, o'zgarishlar ichki qarorlar orqali amalga oshadi. Tolstoy esa realist yondashuvda ijtimoiy va ruhiy dunyoni tasvirleydi, unda xarakterlar va hodisalar aniq va tabiatga yaqin bo'ladi.

Jahon adabiyotidagi ta'siri: Dostoevskiy psixologik romanlarning rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatgan bo'lsa, Tolstoyning "Anna Karenina"si ijtimoiy realizmning eng katta namunalaridan biridir.

Homer – "Iliada" va Virgil – "Aeneida"

Epik tuzilma va qahramonlik qiyoslash: "Iliada" va "Aeneida" ikki epik asar bo'lib, ularning asosiy temasi urush va uning ta'siri haqida. "Iliada"da Gretsiya va Troya urushining so'nggi kunlari tasvirlanadi, "Aeneida"da esa Rim imperiyasining asoschisi Aneyning safarlari va kurashlari ko'rsatiladi. Ikkala asarda ham qahramonlik, shahodat va jahonni yangilash yo'lidagi kurash yoritiladi.

Mavjud yondashuvlar: Homerdan Virgilga o'tishda qadimgi yunon epik adabiyotining qadimgi Rim adabiyotiga o'zgarishi kuzatiladi. Homer urushni va uning oqibatlarini tafsifleydi, Virgil esa Aneyni yangi davrning asoschisi sifatida qahramon sifatida ko'rsatadi.

Madaniy va siyosiy kontekst: Homering asarida yunonlarning jangovar ruhi aks etgan bo'lsa, Virgil asarida Rim imperiyasining tarixiy ruhiyati va siyosiy yuksalishi yoritilgan.

Franz Kafka – “Metamorfoz” va Albert Camus – “Chekish”

Eksistensialistik va absurd qarashlar: Kafka va Camus asarlarida insonning o'zini anglashdagi yakkalanish, ma'naviy bo'shliq va absurduzlik mavzulari mavjud. Kafka “Metamorfoz”da insonning hayotdagi o'zgarishlari va ijtimoiy aloqalarining ta'sirini ko'rsatadi, Camus esa “Chekish”da insonning mavjudligi va uning hayotdagi ahamiyatsizligi bilan bog'liq falsafiy savollarni keltiradi.

Tahlil yondashuvi: Kafka asarida ko'proq noxush, melankolik va psixologik jihatlar aks etadi, Camus esa mantiqiy tahlil va qahramonning ichki dunyosini o'zaro bog'lash orqali absurdizmni ko'rsatadi.

Jahon adabiyotiga ta'siri: Kafka va Camus modernistik va eksistensialistik adabiyotning asosiy namoyandalari hisoblanadi. Ularning asarlari o'zlarining falsafiy qarashlari va insonning hayotdagi o'rni haqida chuqur tafakkurga undaydi.

Gabriel Garcia Márquez – “Yuz Yillik Yolg'izlik” va Salman Rushdie – “Midnight's Children”

Magik realizm va tarixiy ta'sir: Márquezning “Yuz Yillik Yolg'izlik” asari Kolumbiya tarixining og'irliklarini va shaxsiy, oilaviy o'zgarishlarni magik realizm orqali tasvirlaydi. Rushdie'nin “Midnight's Children” asari esa Hindistonning mustaqillikka erishgan davri, uning tarixiy jarayonlari va xalqaro o'zgarishlarni fantazyaviy va magik uslubda yoritadi.

Madaniy va tarixiy kontekst: Márquezning asarida Latif Amerikadagi siyosiy ijtimoiy tuzum va tarixiy yuksalishlar aks etgan, Rushdie esa Hindistonning o'zligini va madaniyatini magik realizm va tarixiy tafakkur orqali yoritgan.

Bu asarlarni qiyoslash metodi orqali tahlil qilish, ularning asarlarning o'xshashliklari va farqlarini, janr va uslubdagi yondashuvlarini, shuningdek, ularning jahon adabiyotiga qo'shgan hissasini aniqlashga yordam beradi. Har bir asar o'z davrining ijtimoiy va madaniy kontekstini ko'rsatadi, va ularning adabiy ta'siri hozirgi zamon adabiyotida davom etmoqda.

Xulosa. Qiyoslash metodi dramatik asarlarni o'rganishda muhim vosita hisoblanadi. Ushbu metod yordamida asarlar o'rtasidagi o'xshashlik va farqlarni aniqlash, ularning badiiy qiymatini baholash va umumiy xulosalarga kelish imkoniyati yaratiladi. Tadqiqot natijalari adabiyotshunoslik fanida nazariy va amaliy ahamiyatga ega bo'lib, turli madaniyatlar o'rtasidagi badiiy aloqalarni chuqurroq tushunishga yordam beradi. Bundan tashqari, bu metodni o'quv jarayonlarida qo'llash o'quvchilarning adabiy fikrlash va tahliliy ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Rasulov R. Umumiy tilshunoslik (General Linguistics), Tashkent, 2010, 323 p.
2. Gulnoz Iskandarovna "Qiyosiy tahlil metodologiyasi", O'zbekistonda xorijiy tillar, 2022, № 1 (42), 180-189
3. Vellek, R. va Uorren, O. - "Adabiy nazariya asoslari". Toshkent: Adabiyot va san'at nashriyoti, 2002.
4. Golitsin, V. S. - "Adabiy janrlarni qiyoslash". Moskva: Prosvetitel, 1987.
5. Qosimov, B. Q. - "Adabiyot nazariyasi va metodologiyasi". Toshkent: Fan, 1998.
6. Bakhtin, M. M. - "Dialogik tafakkur". Moskva: Nauka, 1986.
7. Lotman, Yu. M. - "Madaniy matn va adabiy muhit". Leningrad: Nauka, 1978.
8. Navoiy, A. - "Xamsa". Toshkent: Cho'lpon nashriyoti, 1991.
9. Goethe, Johann Wolfgang von - "Faust". London: Wordsworth Editions, 1995.
10. Dostoevskiy, Fyodor - "Jinoyat va jazo". Moskva: Eksmo, 2015.
(Rus psixologik adabiyotining klassik namunasi.)
11. Camus, Albert - "Begona". Parij: Gallimard, 1942.
Shakespeare, William - "Hamlet". Cambridge: Cambridge University Press, 1985.
12. Rypka, Jan - "The History of Persian Literature". New York: D. Reidel, 1968.
13. Damrosch, David - "World Literature: A Comparative Approach". London: Routledge, 2003.
14. Homeros - "Iliada va Odisseya". Oxford: Oxford University Press, 2000.
15. Tolstoy, Lev - "Anna Karenina". Moskva: Eksmo, 2013.

16.Eliot, T. S. - "Tradition and the Individual Talent". London: Faber & Faber,
1920.